

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva
vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 12 kor.
Fél évre 6 kor.
Negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 12 fillér

Hirdetések díja:
□ ozentiméterenként
6 fillér. Kereskedők és
gyárosok külön ár-
kedvezményben rés-
zesülnek.

Nyilttér sora 40 fill.

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TARSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

AZ ALSÓFEHÉRVÁRMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KOZLÖNYE.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtök és vasárnap reggel.

Szerkesztőség
és
kiadóhivatal
Nagyenyedi Könyv-
nyomda r.-t.

A kiadóhivatal meg-
bizottja: Földes Ede
könyvkereskedő.

Egyes számok kap-
hatók Földes Ede,
Cirner J. József
és Grünfeld Dá-
vid kereskedéseiben.

Kéziratok nem adódnak vissza.

Hol az igazság?

A mig vármegyénk legtávolabb eső és legexponáltabb vidékeiről is megnyugtató hírek hallatszanak: addig a szomszéd Hunyad vármegyében — úgy látszik — csakugyan nincs minden rendben.

S a mig egyfelől a román képviselők egész „erkölcsi sulyukat“ vetik latba, hogy a magyar közvéleményt az oláhok izgatott viselkedésének egyszerű letagadásával megnyugtassák: addig a belügyminiszter, a hatóságoktól beérkezett jelentések alapján egész határozottan megállapítja, hogy „egyes románlakta vidékeken tényleg oly mozgalmak jelenségei mutatkoznak, melyek a lakosság nyugalmát és biztosságerzetét fel-dulták s a mozgalom lelketlen vezetőit még vakmerőbb fenyegetések hangoztatására serkentették“.

A nyolcz román képviselő a magyar sajtót okozza a román mozgalom híreinek terjesztéséért. Hirtelen mentsegükben nem is gondolták meg, hogy a mozgolódó vidékeknek egyetlen szavaléka sem olvas magyar hirlapot. A belügyminiszter ugyanakkor sürgősen intézkedik, hogy a fenyegető vidékeken karhatalom alkalmaztassék s a hol a csendőrség nem elégséges, oda katonaságot vezényeljenek.

Az ügyészséghez is van a kormány-nak irányító szava ez ügyben: utasítja a vádhatóságot, hogy a mozgalmakra legéberebben figyeljen s a megtorló intézkedéseket haladéktalanul megtegye.

A román képviselők azzal a szóval végzik nyilatkozatukat, hogy „népünknek erő-sége nem a fegyver, hanem az isteni és emberi jog“. A kormány pedig záró intéz-kedésében konstatálja, hogy a bűnös moz-galom a gyülekezési joggal történt vissza-éléseknek, a román népgyűlesekön végzett lázító izgatásoknak következménye, ezért a belügyminiszterium egyenesen eltiltja a ren-dőrhatalóságoknak, hogy tizenegy románlakta törvényhatóság területén újabb népgyűlesek tartását engedélyezzék.

E két akta tehát valóságos hadilábon áll egymással. Hogy melyik mond igazat, im-már az is kétségtelen. A kormány nem hi-vatkozhatnék politikai hatóságok tanúságté-telére, nem hirdetné tizenegy megye terü-letét revoltált állapotban levőnek, nem kül-dene oda katonai karhatalmat és nem ren-delné el ott egy nemet a kis-ostromállapot-nak, ha a román képviselők tagadása a tényekkel teljesen egyeznek.

Nem akarjuk tőlük a jóhiszeműséget megvonni. Bár igen meglep az ő teljes tá-

jékozatlanságuk saját népük hangulata, szer-vezkedése és offenzív kitérései felől.

Barabás, Belaforsz. képviselő pedig, ki napok óta Körösbányán tartózkodik, azt írja folyó hó 16-én, hogy a román la ország teljesen nyugodt és csendes s a magyarok elleni gyű-löletnek vagy izgatásnak semmi nyoma sincs.

A remhírek valami felpalinkázott oláh pap és tanító henczegéséből keletkezett s ebből nőtt országos veszedelemmé.

Ne csináljuk tehát a remhíreket, ne va-doljuk ok nélkül azt a jámbor és csendes népet lazzadással; mert addig találjuk az ördögöt a falra festezi, a mig csakugyan megjelenik.

A mi szóbeszéd itt-ott az értelmetlen nép között van, a mely a politikai válságot a maga szája-ize szerint magyarázza, ezt minden valószínűség, sőt egyes bizonyíté-kek szerint is a szocialista ügygököknek kell tulajdonítani, a kik a csendes népet a maguk érdekében próbálják megmozgatni. Ez az igazság.

SZEMLE.

— **A béke.** A hazafias aggodalomnak, csüggettségnek és elkeseredésnek hosszú és szomorú esztendeje után alig merünk

TÁRCZA.

Vizakna mikor lett város? és mikor kapott országos- és hetivásártartási kiváltságot?

Irta: Szentkatolnai Bakk Endre.

— A „Közérdek“ erejéti tárczája. —
(Folytatása és vége.)

1802. márcz. 4-én a Gubernium 1877. sz. alatti rendeletével intézkedett, hogy az or-szágos sokadalomokban a vásár 9 órakor szabadittassék meg és va-lami formálag adassék arra jel. Vizaknán az ev. ref. toronybéli nagy harang-gal adatik jel a vásár megkezdésére.

Vizaknán az országos vásárok némely év-ben igen népesek és látogatottak. A keres-kedelem és iparczikkeinek forgalma az or-szág szomszéd különböző vidékeiről eladó-és vevő közönség részéről elég nagy Majd-nem mindenre kiterjed, ami az ipar, keres-kedelem és gazdaság körébe tartozik. Leg-nevezetesebb a szarvasmárhára nézt az augusztusi vásár, mely alkalommal a leg-

messzibb falvakból is hajtatnak Vizaknára marhák és a legtávolibb vidékekről jönnek vásárlók. A lóvásár sem megvetendő ekkor. Jub- és sertés vásár silány.

Hetivásárok gyengék, reggel 10 órán túl ritkán tartanak; leginkább élelmi-szerekre s faneműekre szorítkoznak. Vete-ményműeket a kiscsüri szásznak, káposz-tát s hagymát a nagyszebeni szerbek, al-mát, szilvát a Szelistye környékén levő fa-lubeliék; tűzifát Guraron, Kiscsür és Nagy-csürről; épületfát, deszkát, léczet Guraron s Poplakáról stbbi; szőlőt Omlásról, meszet Orláth és Poplakáról hoznak a piacra. Nagyszebenből a tótok kijöven minden szom-baton; sátrakat készítenek, vásznat s kesz-kenőt, fehér- és ruhaneműt árulnak. Tojá-st, csirkét, tyúkot, libát stbbit Alamor s a kör-nyékbéli falvakról hoznak. Havasalji falvak-ból hoznak turót, sajtót s halat, Szelistyeről szénát, stbbi.

A behozatalt és kivitelt össze-mérlegelve, fájdalommal konsta-tálhatni a jelen időt véve, hogy a behozatal nagyobb. Már pedig egy

város csak az által módosodik és virá-gzik fel, ha a kivitel folyton gyarapodik.

Az ipar és kereskedelem 6 évtized óta folyton csökkenőben van.

Bőripart véve 1795—1856 közt mindig 10—12 timár volt, társulatuk is volt; dol-goztak cserrel, szkumpiával, még kordován bőrt is készítettek. Készítményeikkel min-denfelé kereskedtek.

Volt több szőcs és szijgyártó is. A csizma-diáknak czehek is volt; 34—50 csizmadia dolgozott; a környékbéli vásárookra sok csiz-mát szállítottak. 1777-ben 50 faz. kas, 1867-ben 57 volt; kitűnő munkákat készítettek. Most alig van 30. A kerekesek- és ácsok-nak is volt 1804-től társaságuk. 1861-ben 40—50 ács volt. Most azok száma is apadt. 1657-ben a mészárosoknak is volt társu-lata. 1852-ben megalakult a gyümölcs-le ny eszt ő-társulat is, melynek 1870 tájt kitűnő tagjai voltak: Barabás Norbert, Harzó Imre, Herepei Károly ev. ref. pap, Koppándy Péter, Valkán Dániel, Moldo-ván János, Bőjthy Samu, Racz Márton, Kristea Juon, stbbi. 1871-ben a minisz-

EGYENLŐ ELISMERT KELEMES IZU TERMÉSZETES HASHAJTOSZER.

TERENGYI JÓZSEF KESERÜVIZ

hinni annak a napsugárnak, mely a komor felhők mögül kisütött. Gróf Andrássy Gyula, Lukács László és Széll Kálmán fáradatlan buzgóságának végre valahára sikerült a válságot befejezése felé indítani. Örömhírek hallatszanak a felől, hogy a király nem fogadta el a Fejérváry-kormányának az országgyűlés feloszlatására vonatkozó előterjesztését; ellenben a királyi felségjogok alkotmányos jellegének elismerése mellett több értékes nemzeti vívmány van kilátásban a hadseregben és a külügyi képviselőtestületben, vagyis a teljes paritás keresztül viteleiben. Üdvözöljük a béke első sugarát, mely a közjogi kérdések megoldásával új gazdasági korszak fellendülését hirdeti.

A népoktatási törvényjavaslat. Lukács György vallás- és közoktatásügyi miniszter több módosítással magáévá tette elődjének Berzeviczy Albertnek a népoktatási törvény revíziójára vonatkozó törvényjavaslatát és erről hosszabb rendeletben értesíti az Országos Közoktatási Tanácsot. A rendelet bevezető részében kijelenti a miniszter, hogy a kormány legfontosabb teendői közé sorolja a népoktatásnak nemzeti irányu és a szociális érdekekkel összhangban álló rendezését. A miniszter — érintetlenül hagyva a községeknek és hitelezetteknek iskolaállítási jogát — kimondandónak tartja a teljesen ingyen népoktatást. Evégből a közel jövőben három ezer tanítói állással új állami népiskolát kell felállítani s ilyen módon mintegy 200,000 tanköteles törvényszerű oktatására módot nyújtani. Az ismétlőoktatásra kiváló gondot akar fordítani. A tanítóképzésnél teljes biztosítékot fog szerezni abban a tekintetben, hogy a tanítók ne csak beszélni de jól tanítani is tudjanak magyarul. Érintetlenül hagyva a képzőintézetek fentartói jogviszonyát, a képzés színvonalát az összes képzőintézetekben olyan fokra kívánja emelni, hogy az ehhez kapcsolódó kizárólagos állami

tanítóképzés biztosítsa a népoktatáshoz fűződő fontos állami és társadalmi érdekeket. Szükségesnek tartja a tanfelügyelői szakvizsgálat kötelezővé tételét és a tanfelügyelők mellé iskolafelügyelők alkalmazását.

A parlamentet december 19-én ismét elnapolják. Hogy ezzel a békés kibontakozást kívánják előkészíteni, már untig olvastuk. De ha a megoldás egyáltalán lehető, és ennek — tekintettel a folyton rosszabbodó közállapotokra — meg kell lenni, úgy az nem lehet másképpen, csak úgy, ha a korona is, a koalíció is világos, félre nem magyarázható módon, kölcsönös jóindulattal és engedékenységgel legalább hosszabb időre megállapodik.

Tisztújítás Tövisen.

Szomorú hírt vettünk Tövis községéből. Egy magáról és kötelezőségeiről megelégedett főszolgabíró feldulta szándékosan és mesterségesen ezen nagyközség nyugalmát, hol mindaddig a magyar, zsidó és román polgártársaink a legpéldásabb jó egyetértésben éltek együtt.

Most is meg volna a jó egyetértés e község különböző nyelvű, de mind jó hazafi lakóinak legnagyobb részénél, azonban ami az egyetértés szilárdulásához és fennállásához igen lényeges, az hiányzik ezen község összes lakosságánál, t. i. a járási főszolgabíró iránti bizalom, ragaszkodás és szeretet.

A vármegyének tisztviselői eddig arról voltak ösmeretesek, hogy bíztak bennök és a nép ragaszkodott hozzájuk.

A nagyenyedi járás főszolgabírójára e hó 15-én Tövis nagyközségben megtartott tisztújítás alkalmával beigazolta azon — egyesek részéről már rég óta hangzott — nézet valóságát, hogy törvény ismeretének hiánya, tapintatlan fellépése, módora miatt állásának betöltésére keptelen.

Amit a főszolgabíró Tövis nagyközség tisztújítása alkalmával elkövetett e hó 15-én, arról számolni fog a törvényhatósági közgyűlés előtt, mely törvényhatósági közgyűlés — mint eddig is mindig, úgy nem kételkedünk tudni fogja jelenleg is kötelezőségét — és alkalmazni fogja az ilyen magáról megelégedett tisztviselővel szemben a büntetés legszigorúbb mértékét.

És most, hogy a nagyközség tájékozva legyen, dióhéjban adjuk a Tövis nagyközségben végbement tisztújítás lefolyását.

Tövisen, dacára, hogy több nyelvű állampolgár lakik a községben, mindezideig példás jó egyetértés és rend volt.

Hogy ezen jó egyetértés fennmaradjon a község összes lakosai és választóinak kilenczven százaléka értekezletre jöve össze, elhatározták a legnagyobb egyetértéssel, hogy az eddigi községi bíróval és a többi tisztviselővel meglevén elégedve — mivel azok mindaddig csak javára szolgáltak a községnek — ezért kért fognak intézni a főszolgabíróhoz, hogy az eddigi bíró is, ki a községben közbecsülésben áll, ellene panasza soha sem volt, a kaudidáltak közé vegye be, s a régi tisztikart hagyja meg.

Egy ily értelmű kérelmet készített, melyet az összes magyar és román birtokosok, papok, orvosok, Tövis község egész intelligenciája és a földmivelők legnagyobb része aláírt — 198 aláírással ellátva benyújtotta azt hivatalosan egy küldöttség a főszolgabírónak.

Ennek dacára a község legnagyobb része által egyhangulag óhajtott régi előjárót a főszolgabíró nemcsak hogy nem kaudidált, de az egész szavazást törvénytelenül és a törvény ösmeretére egyáltalán nem valló módon — hajtatta végre; a község első virilist szavazni sem engedte.

Ez a választás meglesz semmisítve, mert törvényellenesen lett vezetve.

De a főszolgabíró feldulta egy vele időre

teriumtól egy pár tagja elismerő-levelet is kapott.

A szállómivelés 1785. márcz. 5-től 1839-ig virágzott. Téglá- és cserépcsűr is volt 1804-től egy darabig. Lótenyésztésre is régente Vizaknán gondot fordítottak. 1803. aug. 27-én a lótenyésztés előmozdítása czéljából a tanács és jur.-communitás 2 menló tartását határozta el, ami 1876. tájt megszűnt. Méheszet is régentén Vizaknán virágzott, de most pang. Iparnövények tenyésztése is pang. Lehetne foglalkozkodni nád- és szalma-ipartárgyak készítésével, keremidás-iparral is, de nincs ezekre vállalkozó.

Ha Vizakna városának jövőt akarunk teremteni, nem a visszaesés, hanem az előhaladás útjára kell terelni a lakosságot; a tepedésből fel kell rázni és egyik kezébe egy, a másik kezébe más iparnak lelkesült és buzgó üzését kell adnunk. Pezsgő életet kell mindenben teremtenünk.

VI.

Vizakna mult élete sok érdekes esetet hagyott hátra, amit a jelen nemzedék érdekel olvas. Ilyen az áruczikkek limitációja s vámszedési szabályrendeletei is.

1765. febr. 4-én a Gubernium Commissionálisához mérten az áruczikkeknek következő limitációja tétetett: A fának vételeiben, adásában az obszerváltassék, hogy tudniillik hat ökrű minden család nélkül

rakott fáért 72 pénz fizetődjek; négy ökrű fáért 52 pénz. A boeszkornak legjava 34 p., középszerűje 9 poltra (27 denár), a gyengébb 18 pénz. A talpa is ez a mód tartassék. A hús maradjon a régi szegőség szerint. A túrónak fontja 9 den., sajtnak 13 denár. A gabonának ára aszerint, mint Szébenben. A mesteremberektől ez a mód tartassék: férfi új csizmájának tsinálása 34 den. Asszonyember csizmájáé 30 den. Fejelésért 18 den., fordításért 12 den. Ha pengig maga ad hozza mindent 84 denár. A szabókról azt végeztük: egy anglia mente 3 márvás, francia posztó 6 susták, kétszer vándort 5 susták, 1 pár nadrag sinóros 34 den., sinór nélkül 24 den. A legtisztább czondra 54 den., középszerű 42 den., 1 szörharosnya 15 den. A kerekese az új nagy kereket feljebb 9 sustáknál ne adják; a jobb falazás 42 den., alábbvaló 36 den., szekérrud tengelyestől 1 német frt., hátulsó tengely 1 magyar frt., egy új tengely 100 den., az ember fájából 18 den., fergentyű az ember fájából 6 den., szebb 9 den., 1 lőcs tsinálása 6 den., 1 pár lajtorja 3 márvás; tezsolya a maga fájából 12 den., ekefő-tétel 6 denár, a magáéból 12 den., ekeszarv 9 den., járomtsinálás 15 denár. (Vár levéltár Prot. jud. Tom. V. p. 566.)

1714. július 9-én 1 kalongya levágása 2 pénz, egy arató napszám 12 den., 1 kaszálóé 15—18 denár. Ez nem tartozván ide, kuriozumként iktattam ide — mint adatot

arra, — hogy mily óriási különbség van nem csak a régi és mostani áruczikkek ára, hanem a kézi munka díjat veve is.

A vasárvám ügyébeni legrégebb adataink 137 évvel ezelőtti városi határozatokon kezdődnek. Míg 1768. május 2-án conflualván a nemes tanács és Communitás a Gerebháznál, mint-hogy a piaci vámolásban két-három esztendőktől fogva abusosok kezdettek beharapózni, közönséges akarattal végeztetett, hogy a vámolás csak azon móddal maradjanak, mint régi atyaink és atyánkfiai szokások volt, és egyebek ne vámolassanak, hanem csak csupán ezek:

1. A hentes-husnak idején a nyelv a tkts. királybíró uramé. Egy font hus minden marhából a bíróé.
2. Gyümölcsvám.
3. Idegen boeszkornak vámja.
4. Túró- és sajtóm.
5. Olaj és idegen hal vám.
6. Faedény és üvegek, mikor idegenek jönnek.

Ezekon kívül sem fát, sem semmi egyéb naturálekát, annyival inkább juhokat, kecskéket és egyébféle marhákat idehozóktól s itten árulóktól semmi uton-módon vámolni ne legyen szabad. (Prot. pol. jud. Tom. V. p. 564.)

1797. decz. 11-én a tanács és jur. communitás végezte, hogy sokadalomban a mesteremberektől vétessék 1 garas vám, a sát-

egy község nyugalmát — és megrendítette a járás első tisztviselőjébe vetett bizalmát és hitét, melyet már csak az utódja lesz hivatott visszaszerezni.

Ezek után azt kérdezzük Alsó-Fehér megye közbecsülésben álló alispánjától:

Igaz-e az, hogy Imreh József főszolgabíró ellen a fegyelmet megelőző vizsgálat még a tavasszal el lett rendelve? igaz-e az, hogy oly tenyek alapján lett elrendelve, — melyek a legsúlyosabb fegyelmi vétséget állapítják meg? igaz-e az, hogy a tiszti ügyész már akkor indítványozta, hogy nevezett főszolgabíró hivatalából felfüggesztessek? mi az oka annak hogy ezen fegyelmi ügyben azóta meg a vizsgálat megindítva nem lett?

Összegezhetőnek tartja-e az alispán úr azt, hogy egy ily súlyos fegyelmi vétséggel okmányokkal igazolva vádolt tisztviselő meg mindig aktíve nem csak részt vegyen a vármegye ügyeinek intézésében, de még egy oly fontos és sok tapintatot igénylő aktusnál is szerepelhessen, mint egy nagy község tisztújítása?

A tenyek megismerése után reméljük, hogy az alispán úr is elerkezettnek fogja látni az időt arra, hogy a nevezett főszolgabíró hivatalából felfüggeszesse. —ő.

Vegyes hírek.

— **Lapunk mai száma 8 oldalon jelenik meg.**

— **Előfizetőinket felkérjük, legyenek szivesek a hátralekötött előfizetéseket mielőbb be- küldeni.**

— **Kinevezés.** A kereskedelmi m. kir. miniszter Osztia. Viktor mérnököt a VIII. fizetési osztályba főmérnöknek nevezte ki, meghagyva továbbra is az alsófehérvári megyei kir. építészeti hivatalnál, hol kiváló képességeit már évek óta előnyösen érvényesíti.

— **A kollégium ünnepélyei.** A Bethlen-kollégiumban ma délelőtt 11 órakor matiné lesz ének- és zeneelőadásokkal. Folyó

hó 19-dikén pedig tornaverseny. Újlag felhívjuk e kedves ünnepélyekre közönségünk figyelmét.

— **A helybeli szegény tanulókat segélyező egyesület** 202 szegény tanulóknak ad teli ruhát f. hó 17-én vasárnap, délután 3 órakor, a polg. leányiskolában tartandó közgyűlése után, melyre az egyesület tagjait ez uton is meghívja az Elnökség.

— **Szabad Liceum.** A múlt csütörtöki estén dr. Szilady Zoltán ismertette az üvegyártást. A közönség szíves támogatásával kölcsönvevett tárgyakon is bemutathatta a régi római, velencei, cseh s az újabb angol és szezessziói üvegyártás eljárásait és fogásait. Érdekes változatosságban hevert ott együtt a herculaneumi üveg az ó német holdüveggel, a milleforival, az avanturinál és a filigrán-tükörrel. A színezés technikáját is illusztrálva az ablaküveg hengere- lével fejeződött be az előadás. A jövő alkalommal Bartha Zsigmond tanár ad elő a fizika köréből vett tárgyról időszerű kísérletekkel.

— **Egy modern hírlapszerkesztőség a XX. században.** Valóban pirulnunk kell, hogy 24 év eltelével a „Közérdek” egyelőre még nem lesz abban a helyzetben, hogy saját külön újságpapátája legyen, mint aminőkkel pl. — eltekintve az amerikai óriási lapoktól — a „Budapesti és „Pesti Hírlap”, azután meg az „Egyetértés” stb. kedves „kollégaink” büszkelkedhetnek. És ha az „Atheneum”-ot, ezt az igazi hírlap mehkast látjuk pompás lépcsőházzal, kényelmesen berendezett apró írószobáival, melyekben csak amugy ontják az eszmekelet és a tintát, valóban eltűnik minden kégyelet néhai jó Wokal János kiadónk emlékére, kinek tulzott szerénysége még csak álmában sem épített számunkra palotát. Egy nagy, de homályos szoba a gép és a szedők részére s egy asztalok az ő számadási könyvei között, ez volt minden kényelem, amit rendelkezésünkre bocsátott komolyan, szótalanul. Ámde az esetre, ha a mi „Könyvnyomda és Papírárgyár részv. társaságunk megüti a

„haupttreffert”, az „Egyetértés” nyomán következő berendezést ajánljuk, sőt követeljük. Szép, világos, kényelmes, telefontal és telescoppal, stb-vel berendezett helyiségekben egy volt burparancsnok vezetésével egy elszánt védserg is kell „50 karabéllyal és 40 forgópisztollyal”. És ami fő: oly hatalmas szivattyuk legyenek készen: „melyeknek sugaraí negyven méter távolságban is ledöntik az embert”. Nő, ennél többet — egyelőre, amíg a gépfegyverek is megerkeznek — mi sem kívánhatunk, csupa szerénységből. De addig, mint eddig is legjobb védelmünkre az a néhány könnyű kis alumínium toll szolgál, melyet 25 év óta igaz meggyőződés vezet.

— **A tisztaság érdekében.** Felhívjuk a város közönségének figyelmét a városi sz. rendelet 19. §-ára, a mely szerint minden háztulajdonos, berlő köteles a háza, lakása, üzlethelyisége előtti járdát tisztán tartani, s havazások esetén a felgyült havat lesepertetni, s a ki megtenni elmulasztja, 1—20 frtig terjedő pénzbírsággal büntetendő. A rendőrségnek nem áll módjában minden adott alkalommal figyelmeztetni az embereket, s könnyen megtörténhetik, hogy szükség esetén büntetéssel fog a szabályrendeletnek érvényt szerezni. Elvégre is hideg idő alkalmával a sikos járdán akárki könnyen eleshetik, és nagyon súlyos sérüléseket is szenvedhet.

— **A vasárnapi munkaszünet felfüggesztése.** A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara az üzletvilág tudomására hozza, hogy a kereskedelmi miniszter megengedte, miszerint a folyó évi december hó 24-ére és 31-dikére eső két vasárnapon az ipari és kereskedelmi árusítás, illetőleg adás-vevés kivételesen d. u. 5 óraig, a borbély- és fodrász-iparhoz tartozó munka pedig kivételesen az egész napon át végezhető legyen.

— **A felvinczi állomás** közelében egy volt nagyenyedi embert Gal Sándor Julius, f. hó 13-án este ismeretlen emberek alaposan helybenhagytak, úgy hogy a koponyája megrepedt, sőt egy darab csontot ki is vettek belőle. Beszállították a helybeli közkórházba, a hol pénteken eszméletre tért, de a tettesek nevet megmondani ő sem tudta. Állítása szerint mezőgazdasági gépek eladásával foglalkozott a Hofherr és Schrantz cég részére, de ezzel alighanem csak a valódi működését leplezte és alapos azon felteves, hogy ő is egyike azon országszerte működő czuczilista apostoloknak, a kiknek működésére a mai viszonyok nagyon is alkalmasak s tekintve hogy járasakelese közben csakis oláhokkal érintkezett, alighanem nemzetiségi propagandát csinált a szocialista eszmék terjesztése közben.

— **Betörés.** Folyó hó 14-én virradó éjjelen puskalöves dördült el a minoriták rendházának udvarán. A házbeliek felriadva rohantak le az udvarba, hol a kutyát verében fetrengve találták. Rögtön a rendőrségre küldték a darabontot, a ki talált is ott néhány rendőrt és lámpagyújtót. Ezek a sürgető hívasra nagy nyújtózkodás közben azt felelték, hogy ők most alusznak, keresen olyan rendőrt, a ki ebből és szolgálatban van. A darabont el is indult s nagy sekára fel is fedezett egyet. „Nő, jöjjön, nézzünk szét az udvaron, nincs-e valaki elbujva?” „Én biz a nem megyek — felelt a rendőr — mert meg főbe ütnek.”

— **Öngyilkosság.** Vajda János városi rendőr f. hó 11-én lakásának félreeső helyen felakasztotta magát, mire észrevették

raktól két-két garas. (Vár. levélt. Prot. XI. p. 305.)

1798. bójtmáshava 26-án végeztetett, hogy a sokadalomban:

1. Az apróbb marháktól	1 denár.
2. A nagyobb marháktól	3 „
3. Egy nagy sátoztól	24 „
4. Egy szekértől	12 „
5. Kisebb sátoztól	12 „
6. Idegen mesteremberektől, akik ládák-
kal állanak ki 2 denár.	

7. Egy singert, ha új és formális léssen 6 denár.

Az idevaló mesteremberektől senki egy krajczárt se vegyen.

Ezen vám licitatione nodiante átadatott 2 évre Timár Józsefnek 104 Pfrtert. (Prot. Jud. an. 1798. Tom. XI. p. 367.)

1799. okt. 12-én a sokadalom árendát három évre, évi 53 Pfrtert Ambrus Samu vette ki. (Prot. XVIII. p. 103. Nr. 18.)

1802. június 5-én 6414. sz. alatti rendeletével a Gubernium meghagyta miszerint tudósítások, hogy Vizakna városa sokadalmakor a vámpot, mifomán veszi?

1803. szept. 29-én határozatotott, hogy:

a.) Nagy sátraktól sokadalomkor vétessek	vám 12 kr.
a.) Kisebb	6 kr.
c.) Nagyobb szarvasmarháktól	3 kr.
d.) Kisebb marháktól	3 denár.

e.) Egy szekértől 2 denár.
1804-ben a 3 országos vásár árendája volt 70 Pfrt.

1806-ban 70 Pfrt. 1 kr.

1809—12-ben 52 Pfrt.

1814—15-ben 80 Pfrt.

1879-ben elhatározatotott, hogy több más vásárral bíró helységek példájára a vizaknai országos baromvásárok alkalmával a jövő április 1-től kezdve vétessek idegen marha után naponként 2 kr. helyi pénzvám.

Vannak a városnak vásárvám tekintetében több más intézkedései is, miket a helyszülke miatt mellőznöm kellett.

Érdekes az, hogy a Vizaknaiak szedhettek a hozzok behozott tárgyak után vámot, de ők régente mindenütt mentesek voltak a vám- és egyéb fizetéstől személyök, vagyonaik s áruikat véve. Ők sem szárazon, sem vizen vámadással nem tartoztak Ulászló királynak 1456. in festo b. Georgii mart. Budán kelt privilegialis és exemptionalis levele folytán.

A vámbírák, illetőleg vásárbírák számára készített Instrukciókból nevezetes az 1814-ben készített, amely 1818. nov. 26-án tartott közgyűlésen több módifikációkon ment keresztül. (Vár. levélt. 1818. Nr. 712.)

már meghalt. Tettét ittas állapotban követte el.

— **A „balázsfalvi magyar kaszinó“** 1906. évi január hó 6-án, a kaszinó nagy termében, saját pénztára javára zártkörű táncmulatságot rendez. A rendezőbizottság Simonffy Alajos elnöklelte alatt alakult meg. Kezdeté este 8 órakor.

— **Munkásból minszter.** Az új angol kormány egyik tagja, Burns John, igen alacsony sorból jutott mai díszes állásába. Burns egyszerű géplakatos volt és több gyárban dolgozott. Később a munkáspárt programjával képviselővé választották és ezen az uton jutott el mai méltóságához. A géplakatos kegyelmes ur lett, ma már jómódu ember, mert a fizetése körülbelül ötvenezer korona. Burnsnak nem szállott fejébe a nagy rang és a nagy dícsőség, még az életmódját sem akarja megváltoztatni most, hogy jobb sorsba jutott. Ugyanabban a kis munkáshazban fog lakni Batterseaben, London egyik külvárosában, ezentul is, melyben eddig lakott s a már szinte mesés puritánságban méltó társa neki a felesége, Burnsne is. A kegyelmes asszony ugyanis kijelentette, hogy ő is éppen olyan egyszerűen fog élni ezután is, mint a férje, s ha eddig meg tudott lenni cseled nélkül, meglesz ezentul is. Burns kinevezése a külföldön is szenzációt keltett mindenütt, a hol ismerik őt s eddig három négyezer üdvözlő táviratot kapott. Björnson és Ibsen is üdvözölte őt. Burns alig negyvenhet éves ember, gyermeke nincs.

— **Borseprót** bármily mennyiségben jó árban vesz Paulini Rezső Nagyenyeden. Helybeliektől esetleg cserebe is átveszi a borseprót, és pedig 4 veder seprőért 1 veder jó gerepeni bort ad; a csere 20 veder borseprón alól nem történhetik. Továbbá előnyös feltételekkel a borseprót kifőzésre is átveszi.

920 1-3

Irodalom.

Karácsony a könyvesboltban.

Fontos, nagy kérdések foglalkoztatják most a kismamák szívet és csupa titkolódzás, csupa készülődés a világ. Kűszöbén állunk az öröm ünnepeinek, a Karácsonynak, amikor — ha csak egy estere is — föltétlen urra lesz a szeretet. Azon az egy estén nem ismerünk más célt, más törekvest, mint hogy örömet szerezzünk kedveseinknek, teljesítsük titkos és bevallott kívánságaikat.

Tetőpontján áll már a karácsonyi készülődés és erősen folyik az ajándékok vásárlása. Amint azt megfigyeljük, szemünkbe ötlik egy új, de mindenkeppen üdvös jelenség, amely nemzetünk kulturális haladásáról tesz tagadhatatlan tanúságot. Azt látjuk ugyanis, hogy a sok játékszer és csecsebecse mellett minden család karácsonyi asztalán ott díszelg a könyv is. Jelentős átváltozást jelent ez a karácsonyi szokásnak, amely annyira vérünkbe ment át, hogy ma már a legszegényebb család is fajtalmasan nélkülözné a piczi gyertyák sugarfényét.

Eddig főleg két árnyalatát ismertük a

karácsonyi ajándékozásnak. Azt, a mikor szükséges, amugy is nélkülözhetetlen tárgyakkal leptek meg egymást a család tagjai, vagy pedig özönlet láttuk a sablonos, szokás sugallta dísz tárgyaknak. Ékszer és csipke itt, szükséges ruhanemű és háztartási cikk amott. A könyv egyik válfajhoz sem sorolható; ha pusztán elességnek tekintjük, életelen dísz tárggyá süllyed; ha pedig a hététköznap használati cikkek közé számítjuk, megszűnik ama meghitt, jó barátunk lenni, amelynek lenni kellene.

Pedig az idej karácsonyi vásár folyamán éppen azt látjuk, hogy a könyvet már meghitt, nélkülözhetlen barátjának tekinti mindenki. Mig addig csak egyes családok vásároltak könyvet, ma nincs ház, ahol hiányát éreznék a karácsonyi ajándékok között. Eddig a fenyőzés egy nemének tekintettük, ma életszükségletnek. Ennek okát nem csupán a közönség izlésének, de főleg az irodalmi viszonyok változásának kell tulajdonítani.

Eddig ugyanis mindig az volt a panasz, hogy a jó könyv drága és amit olcsó pénzért vesztegetnek, az annyit sem ér most örömmel tapasztaljuk, hogy feltűnően olcsó árért kitűnő, elsőrangú írók tollából kikerült műveket kaphatunk. Ez a körülmény különösen az ifjúságra nézve rendkívül fontos és első sorban ily szempontból is akarunk róla szólni.

Tekintsük végig például a Magyar Könyvkiadó Társaság kiadványain. A negyven ifjúsági műből álló sorozat minden egyes köteté érdekes, oktató és becses tartalmu. Külső kiállítása, kötese oly díszes, hogy ajándéktárgynak kitűnően beválik mindegyik és még a karácsonyi tündöklésében sem válik fakóvá. Az ára pedig mindegyiknek feltűnően olcsó. Itt van például Abonyi Árpád Miklós vitéz című hazafias műve, mely Mátyás király dicső korát ecseteli az ifjúságnak. Műveszi rajzok díszítik, kötese fényes. Hock János Bakóczyne-ja a legnagyobb magyar asszonyt állítja elénk ragyogó ekeszólással és fölötté díszes külső keretben. Szatmáry Károly Tölkvilág Magyarországon címmel gyűjtötte egybe mely honszeretettel megírt történelmi elbeszélést. Az idegen nagy írók közül Márk Twain: Tom és Huck és: Hucklebery kalandjait, valamint Daudet Alphonse: Tarasconi Tartarin-ját találjuk e sorozatban, kitűnő fordításban. Mindegyike e műveknek csak 2-3 koronába kerül.

A mesevilágot Benedek Elek Tündérmeséi és Csodavilág-a, Báufi János: Tündérország-a és Meseország-a képviselik két koronás, díszkötésű kötetben. A kis leányoknak Fayné-Hentaller Mária regél az asszonyi gyöngédség hangján. Ezek a kötetek sem drágábbak az előbbieknél. Bátran mondhatjuk, hogy a Magyar Könyvkiadó Társaság kiadványai szenzációt keltenek a könyvpiacra becses és egyben olcsó volukkál. Különösen most, karácsony táján látjuk, mennyire arra vannak teremtve, hogy mindenkinek, a szegényebb sorsuak hajlékába is elvihessék a jó olvasmány áldását.

Ugyancsak az ifjúságnak van szánva, de felnőtteknek is becses olvasmány lesz a haza-

szereket nagy mesemondójának Benedek Eleknek új műve: Nagy magyarok élete címével. Őt hatalmas kötetben lesz itt egybegyűltve és az író lelkes hangján elmondva mindazon adat, mely hazánk legnagyobb fiainak életét velünk megismertetni hivatva van. Nem száraz életrajzok lesznek ezek, de a mult igazságának színes, érdekes ecsetelése. Honalapító Árpádtól és Szt. Istvántól kezdve felvonulnak előttünk nemzetünk nagyjai mind, egészen Széchényi, Deák, Munkácsy és Fadrusz óriás megjelenéséig. Lelkes összegezése lesz ez a mű mindannak, a mi az ifjúság hazafias nevelésének tényezője lehet. Őt hatalmas, harmincz ives kötetből áll, mindenik kötet ára hat korona; de kapható kisebb, négy és két koronás kötetekben is.

Gyönyörű és a maga nemében páratlan könyvnek mondhatjuk továbbá Hock János Jezus életét. Lendületes, könnyed nyelven igyekszik az illusztris író emberszeretetet varázsolni a kicsinyek fogékony lelkebe és játszva elvezeti őket a vallás misztériumának mélyeséges világába. A naiv poézis hangján ismerteti Jezus gyermekkorát. A könyv kiállítása műveszi, képei remek, kötese maga a nemes stilszerűség. Ez a mű 5 és 8 koronás kiadásban kapható.

Ugyancsak az ő kedvelt regés formájában mondja el Benedek Elek Hazánk történetét. Ennek a könyvnek is minden sorát a legmelegebb hazaszeretet sugallta. Színes itt minden lap, sugárzó minden emlék és nyelvezete dallamos, mint a multból visszacsendülő hősi énekek. Ez a könyv 460 oldalra terjed, kapható 6 és 8 koronás kiadásban, melynek különbséget a képmellekletek teszik.

Ezek az ifjúsági irodalom jótékony legszembeötlőbb újdonságai. De íróink nem feledkeztek meg a nőkről sem, sőt, becses művekkel gazdagították könyvtárukat. Mert első sorban a nők könyvének kell tekintelnünk Reinach S. A Művészet Kis Tükre című művét, melyet francziából Lázár Bela fordított. Szerzője a párisi Louvre iskolájának tanára, aki ket esztendővel ezelőtt huszonöt előadást tartott a művészetek történelméről. Ezeket az előadásokat könyvbe gyűjtötte és hallgatónőinek ajánlotta. Ebből láthatjuk, mennyire a nőknek szól ez a könyv, bár egészben a művészet enciklopédiájának is nevezhetjük. A díszes kötetben hatszáz kép van minden nemzetek műremekeinek összeséget mutatva be. A leírások — bár dióhéjba vannak foglalva — oly tökéletesek, hogy ebben a kis könyvben teljes áttekintést bírjuk a mult és jelen művészetének. E mű is ketfele kiadásban jelent meg, a bőrkötésű 7 korona, a vászonkötésű 5 korona.

Ismét első sorban az ifjúságnak szól, de becses forrásmunkának is tekintendő az érdekes mű, melynek címe: A Magyar irodalom kepekben. Szerzője Vende Ernő és lapjain meglátjuk irodalmunk nagyjainak teljes arcképcsarnokát és kéziratgyűjteményét. Sok lelkes ifjunak és leányoknak jó vágya, hogy megismerje kedvenc költője képmását és annak módját, amint az bábajos verseit papírra vetette. E mű két folió kötetből áll, egy-egynek ára hat korona.

A nagyérdemű közönséget tisztelettel kéri **TÁNGEL JÓZSEF** női, férfi és gyermekdivatáru kereskedő, hogy mielőtt őszi és téli szükségletét bárhol is beszerezné, előbb főtér 4. szám alatt lévő raktárát, mely a közelgő idényre dusan van a legjobb minőségű árukkal ellátva, szíveskedjen megtekinteni.

Szinte felekezeti különbség nélkül forognak közkezen Hock János imakönyvei és az ő Vigasztalások Könyve. Ezek nemcsak az áhitat pillanatának vannak száruva, de az elmélkedésének is Gazdag és szegény, öreg s fiatal egyaránt megtalálja bennök a lelki vigasztalást, ezenfelül mindig poétikus, magasztos formában is. Nemcsak mint imakönyvek és vallásos olvasmányok érdekesek e könyvek, de az élet minden helyzetében modern tanácsadók is. Hock János imakönyvei minden árban és kivitelben kaphatók.

Végül emlékezzünk meg arról a vállalatról, mely jelenleg az irodalmi világ eseményének tekinthető. A társadalom minden körének, férfiak és nők egyaránt nélkülözhetetlen kincses-bányája e néhány könyv. A Műveltség Könyvtára ez, mely két sorozatban fog megjelenni, összesen tizenkét kötetben. Eddig két kötetje került ki sajtó alól és ezekből látjuk, hogy minden egyes szak egész könyvtárt kimerítő alaposággal és részletességgel van képviselve.

Az első kötet a Technika vívmányait Hollos József és Pfeiffer Ignác szerkesztésében ismerteti érdekes, mindenki által könnyen megérthető formában, de mindemellett a komoly tudás hangján. Meglepőde látjuk, mily óriás haladás esett a technika világában rövid száz éven belül. És hogy milyen közérdekű, férfit és nőt egyaránt közelről érintő tény a gépek tökéletesedése, az egyes találmányok létesülése — a kőbaltától a vilámmosságig hajtott varrógépig.

A kötet részletes ismertetését alábbi cikkünkben veszi az olvasó.

A Műveltség Könyvtára azzal a célzattal indult meg, hogy a magyar családoknak egész könyvtárt pótoljon és e céljának teljesítésén meg is felel. Kevés fáradsággal nagy, alapos műveltségre tehetünk szert, ha e könyveket forgatjuk. Minden magyar háznál ott kell lennie, mint azt gyors terjedése már is bizonyítja. A magyar közönség a maga teljességében méltányolja e vállalat nagy horderejét és rövid időn belül a Műveltség Könyvtára lesz a magyar asszony és férfi nélkülözhetetlen tanácsadója. Az első sorozat további kötetei lesznek: A Világegyetem. A Föld. Az Élők világa és A társadalom. Minden kötetet kiváló szakemberek írják, terjedelme 800 oldal, 500 képpel és számos műmelléklettel. Kötése diszes felbőr. Egyes kötetek ára 24 korona, és a mű megrendelhető részletfizetésre is.

Ime végig soroltunk néhányat az újonnan megjelent, legjobb könyvekből. Soraikban mindenkor és minden igény kielégítést nyer, valamint képviselve van minden ár is. Kívánjuk, vajha sorainkkal segítettünk volna a tanácstalan kismamáknak a karácsonyi ajándékok nehéz kérdésében.

Az ember.

(A Műveltség Könyvtárának II. köteté szakférfiak közreműködésével szerk. Alexander Bernát és Lenhossek Mihály egyetemi tanárok. 470 szövegképpel és 39 műmelléklettel. Kiadja az Athenaeum irod. és nyom. részvénytársaság.)

Megilletődéssel vettem kezembe e könyvet, mely rólam szól, rólam és tirólatok mind, a kik büszke tudattal viseltek az ember nevet. Ime egy könyv, melynek az a feladata, hogy feleljen nekem az állandóan nyugtalanító kérdésekre: mi voltam, miként lettem azzá, a mi vagyok s mivel leszek? Igaz-e, hogy én, az ember, nem születtem tökéletesnek, hogy nem vagyok a Teremtés koronája, csupán a fejlődésnek

ez idő szerint legmagasabb fokán álló lény a világ minden lényei közt; hogy a megvetett, a legjobb esetben lesajnált állatból fejlődtem szeretetre fogékony, gondokodó, alkotó elméjű emberre? Ezek a kérdések állandóan foglalkoztatják az embert, ki sok századon át hitte, vallotta (s nagy tömeg vallja ma is), hogy ő a teremtés koronája, tökéletesnek született testben, lélekben, a bűnt nem ismerte, s csak később, az idő folyamán veszítette el tökéletes mivoltát.

Csuda-e, ha az ember tetszelgett abban a hitben, hogy ő az az első pillanatban, a teremtés első pillanatában embernek, minden más teremtetett lény felett álló, legfelsőbb lenynek született? Ám a tudomány számtalan tetszetős álomból kiábrándította már az embert s kiábrándította a legszebb álomból is, abból, a melyet maga-magáról szőtt az idők hosszú során! Kinek faj ez a kiábrándulás? Csak a tudatlan, a maga nagyságával hotorul eltelt egyennek. A gondolkodó, az általános fejlődést napról napra szemmel kísérő s abban gyönyörködő ember nem kesereg a hű álomkepek szétfoszolásán, ellenkezően: jóleső érzéssel gondol arra, hogy valaha a semmiben is semmiből volt, érvés nélkül, öntudat nélkül; lény, melynek sem fájdalma, sem öröme nem volt s ime sok ezer éves fejlődés során mind tökéletesebbé lett: emberré, a kiből el az állat, az ő, ma is, élni fog mindörökké, de nyitva az út előtte, hogy lepesről-lépésre hatalmasabbra fejlődjen benne az emberi, s mind szűkebb terre zsugorodjon össze benne, a mi állati. Hol van a fejlődés végső stációja? Ki tudná azt megmondani? Hova fejlődik még az ember? Mi csodás dolgokat fog alkotni meg az emberi szellem? A legnagyobb tudós sem tud erre nekünk feleletet adni. Sok ezer esztendő hull meg a semmiségbe, míg az emberi eléri a fejlődés legfelső fokát, azt a fokot, melyet legfelsőnek nevezünk, hova azonban gyarló képzeletünk eljutni keptelen. Csuda-e, ha a gondolkodó embert melankólia szállja meg; csuda-e, ha irigység fogja el lelkét, a messze jövőndő tökéletesebb embereire gondolván, kik sok mindent tudni fognak, a mi ma nekünk laikusoknak sötét titok s a legnagyobb elmeknek is csak halovány sejtélem?

A könyv, az Ember könyve, melyet olvasok, ketfele erzetet támaszt bennem: felémelő az egyik, lehangoló a másik. Fölémel a tudat, hogy legalább idáig, a hol vagyok, eljutottam a fejlődés csudalatos útján; lehangol a tudat, hogy e fejlődésnek vegso állomására el nem juthatok, mivel-hogy sok ezer esztendő rettenetes nagy tavolsága választ el attól. E kettős erzes hatámban olvastam végig Lenhossek Mihály bevezetőjét, mely valóképpen az egész könyv dióhéjban. Le merem írni, hogy a magyar tudós meg tudományos dologról ily szépen, megkapóan, lebilincselően nem szólt a magyar olvasóhoz. Csudalatos dolog: nem mesterkedik rövid lelekzetű mondasokkal, nagykepvű tudos kijelentésekkel; úgy foly az ő stílusa, mint a cseudesen folyó víz, hosszú utat tesz meg egy-egy mondata, de mi meggyünk vele bizalommal, mert a folyóvíz tükre tiszta: tudos beszél hozzánk, kinek tudományában feltetlen a bizodalunk; igazi ifó beszél hozzánk, ki úgy közli velünk a tudományt, hogy azt meg nem értünk lehetetlenség; oly világos, szüntiszta ez a beszéd, valóságga] élvezzük nemes egyszerűséget, folyamatos ságát; nincs ebben dagás, szaggatottság, nincs ebben tekervé-

nyesség, zavarosság: így kell írni egy igazi tudósnak, s akkor lesz a magyar tudomány-nak közönsége!

Általában mi a valódi célja a Műveltség Könyvtárának? Bizonyára nem arra vállalkozott a kiadó a tudósok nagy seregével, hogy könyvtárainkba becsempeszzenek tizenket könyv-óriást s azoknak diszes-aranyos fokát bámuljuk s látogatóinknak mutogassuk. Nem, a derek vállalkozók célja a tudomány összes ágaiak népszerűsítése. Hogy a tudós a maga tudományából átadjon nekünk laikusoknak, a mennyit átadni föltétlenül szükséges az általános műveltség megszerzésére s úgy adja át, hogy azt elfogadhassuk, valósággal magunkévá tehessük. Ezt az elégé meg nem becsülhető nagy célt szolgálja a Műveltség Könyvtára, s természetesen ez a kötet is, teljes címen: Az ember testi és lelki elete, egyéni és faji sajátosságai.

A könyv címében rejlő feladatot Lenhossek Mihály Bevezető-jén kívül tíz fejezet szolgálja, úgy szolgálja, hogy bármely nemzet büszke lehetne rá. Ez a könyv maga egy óriási fejlődés a tudomány népszerűsítésének mezején. Ha feltámadna a jó Apáczai Cseri János, a magyar tudomány e martirja, ki harmadfelszáz év előtt megírta az ő Magyar Encyklopaediáját, megelőzve a művelt németet is a tudomány összes ágainak hazai nyelven való ismertetésében! Ha látná, hogy harmadfelszáz év után óriási méretekben csinálják meg magyar tudósok azt, mit ő kicsiben kezdett, egyedül, felreertve, meg nem értve! Ha látná, hogy a magyar, a lekicsinyelt magyar most újra megelőzött sok, műveltségére büszke nációt e könyvével!

Ime, az ember fejlődését tárja fel előttünk e könyv s egyéb nagy szolgálatot is tesz nekünk: mutatja nemzetünk fejlődését is s ápolja bennünk a nemzeti öntudatot, a magunk erejében, a magunk művelődési képességében való bizodalmat — elpusztulhat-e a nemzet, mely így tör előre, mely ily fegyverekkel harcol a művelt világ közönségében való elismertetéséért?

Lam, hová vezetett a könyv, az en könyvem, mindayajunk könyv! De visszatérek hozzá s nézem, mi mindent rejteget magában. Gorka Sándoré most a szó, ki az ember származását magyarázza el s a természetben való helyét jelöli meg. Meltó tanítványa Lenhossek mesternek. Az Pekár Mihály is, ki az emberi test szerkezetét és működését, ezt a csudalatos világot írja le. Van-e nagyobb csuda az emberi test szerkezeténél? Van-en érdekesebb olvasmány annál, mely az emberi test fejlődését, kialakulását tárja elénk, meg-megdöbbenve a gondolattal, hogy ha, ez a fejlődés nincs, mik vagyunk mi büszke emberek? Aztan atveszi a szót Ranschburg Pál, ki két fejezetben bilincseli le figyelmünket két rendkívül érdekes dolog részére: A szellemi munka természete az egyik, A lelki élet abnormalitásai a másik, mely a könyv utolsó fejezete. A lelki élet nagy ismerője és doktora Ranschburg Pál; az ő kalauzólása mellett nagy haszonnal jár az olvasás: sok, nekünk laikusoknak érthetőnek tetsző lelki jelenség magyarázik meg az ő tollán s tanácsai, miket a szellemi munka ártányos beosztásáról mond: arany tanácsok.

Az ember faji sajátosságait Semayer Villibald, a tudós ethnografus írja le hatalmas fejezetben. Itt találkozunk az ember legerdekesebb, legnevezetesebb fajtaival, az ősember, vegetenül érdekes eletevel, a kez-

detlegességéből való lassu kiemelkedés, csendes fejlődés leírásával s végzetül külön áll előttünk a magyar faj a maga mivoltában.

Negy fejezetet Dalmady Zoltán egymaga irt meg. Ugynevezett praktikus dolgokat foglalnak magunkban e fejezetek. A betegség és egészség fejezet egész tömeget ismerteti meg a legszokottabb betegségeknek, a következő fejezet a betegségek ellen való védekezésre tanít, majd meg jó tanácsokat ad, hogyan eljünk s végül leírja a — halált. A halált, mely nem szörnyű, ha valósággal megértünk rá s hogy megérjünk, erre tanít a tudós doktor az előző fejezetében.

De a könyv tartalma még nincs kimerítve. Az utolsóelőtti fejezetben szolal meg az egyik szerkesztő: Alexander Bernát, a nagy magyar filozofus. A lelki életéről beszél nekünk, azt magyarázza, úgy, a mint arra csak ő képes nálunk: a filozófia elvont tudományát szinte kézzelfoghatóvá teszi az ő nepszerűsítő tehetsége. Különös nagy tudomány az: kevés ember rendelkezik ezzel, s e kevesek közt Alexander a legnagyobb. Nepszerű előadásait ezrek meg ezrek hallgatják az egyetemen s e könyvben is mintha hallanók a szavát, igéző előadását. Mit hallgatunk? Mit olvasunk? Hát ez a filozófia? Hisz ez oly érdekes, mint a regény!

Mostan pedig vegyéktek kezetekbe a könyveteket, Az embert, olvassatok szép csendesen fejezetről fejezetre, meg-megpihenve, elmelkedve az olvasottakon, aztán újra meg újra olvasva egyik-másik fejezetet; meg-megállapodva az érdekesnél érdekesebb képeken — bizony mondom, elmétek megtermekenytül, lelketek szárnyat kap s megindultan fogjátok rebegni: Köszönet nektek, emberek, kik az en könyvemet megintátok.

B. E.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY TÜRÖK BERTALAN

Kiadó:

Nagyenyei Könyvnyomda és Papíráruhágyár Részvénytársaság.

Sz. 3590—1905. tkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A vizaknai kir. járásbírósa mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a Szelistyei takarékpénztár szövetkezet végrehajtónak Ferencz János végrehajtást szenvedő elleni 140 kor. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a gyulafehérvári kir. törvényszék (a vizaknai kir. bíróság) területén levő Alamor község határán fekvő az alamori 402 sz. tkvben A + 6—8, 11—13 r. sz. 1700, 2535, 3125, 3126, 3127, 2534, 3128, 1701 hr. sz. a foglalt Ferencz János (kinek neje Kádár Anikó) s az alamori 1038 sz. tkvben A + 1 r. sz. 1299 hr. sz. alatt foglalt Fraczilla Sámuel és Fraczilla Szilárd nevére felvett szántók és kaszálókra az árverést 332 koronában ezennel megállapított kiküldési árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1906. évi február 14-ik napján d. e. 10 órakor Alamor község határánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kiküldési árban alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozik, végrehajtató és képviselője kivételével tartoznak az ingatlanok becsárának 10% -át vagyis 33 kor. 20 fill. készpénzben vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42 §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi nov. hó 1-én 3333. sz. a. kelt I. M. rendelet 8-ik §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átvezeteltetni.

Kelt Vizaknan, 1905. évi december hó 4-én.

Korinsky, kir. járásbíró.

1155—1905. végrh. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagyenyedi kir. járásbírósa 1905. évi V. 414/3 számú végzése következtében dr. Simon György ügyvéd által képviselt „Albina” takarékpénztár javára m.-szk.-királyi Takács Todor és t. ellen 154 kor. s jár. erejéig 1904. évi július hó 17-én fogantatott kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 1040 kor. becsült következő ingóságok, u. m. Takács Todor lui Péternél 1 ló, 5 juh, szekér, széna stb. 440 kor. becsértékben, Takács Juon likánál 2 ökör 600 kor. becsértékben nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a nagyenyedi kir. járásbírósa 1905. évi V. 414/4 sz. végzése folytán 154 korona tőkekövetelés, ennek 1904. évi július hó 17. napjától járó 6% kamatai, bíróság már megállapított költségek erejéig, M.-Szk.-Királyt az előjáróság házána leendő eszközlésére az 1905. december hó 28-ik napjának d. u. 2 órája határidőül kiűzetik és ahhoz a venni szándékozik ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbbet ígérőnek szűkség esetén becsáron alul is, el fognak adatni.

Kelt Nagyenyeden, 1905. évi december hó 7-én

Gajzágó Simon,

kir. bir. végrehajtó.

923 1—1

Sz. 3954/1905. tkv.

Árverési hirdetményi kivonat.

A marosújvári kir. járásbírósa, mint tkvi hatóság közhírré teszi, miszerint a földtehermentesítő jelzáloghitel közvetítő vállalat Balkányi bej. özég végrehajtató részére 43 korona 60 fillér tőke, ennek 1902. évi de-

cember 31-ik napjától járó 5% kamatai, 24 korona 40 fillér eddig már megállapított, ugy a jelenlegi 12 koronában meghatározott és az ezután felmerülő költségek behajtása végett Korpodean Istvánné Booska Rebeka végrehajtást szenvedett ellen a gyulafehérvári kir. törvényszék, marosújvári kir. járásbírósa területéhez tartozó Oláhszilvás határán fekvő s a 15 sz. tkvben felvett s Korpodean Istvánné Booska Rebeka oláhszilvási lakos nevéne álló A + 1 r. sz. 53/4, 54 hr. sz. belesőségre 467 kor., a 2 r. sz. 69—71 hr. sz. kert és szőlőre 501 kor., a 3 r. sz. 364 hr. sz. szántóra 811 kor., a 4 r. sz. 442, 443 hr. sz. szőlőre 129 kor., az 5 r. sz. 516 hr. sz. szőlőre 168 kor., a 6 r. sz. 695, 696 hr. sz. szántóra 25 kor., a 7 r. sz. 970 hr. sz. rétre 44 kor., a 8 r. sz. alatti 3/326-od rész legelő illetményre 20 koronában ezennel megállapított kiküldési árban az árverést az 1881. évi 60. t.-cz. 146. §-a alapján elrendeli.

Az árverés megtartására határnapul 1905. évi december 30-ik napjának d. e. 10 órája Oláhszilvás községben a község házához tüzetik ki.

Fentti ingatlanok a megtartandó nyilvános árverésen a kiküldési árban alul is elfognak adatni.

Árverezni szándékozik — végrehajtató kivételével — tartoznak az ingatlanok becsárának 10% -át készpénzben, vagy az 1881. évi 60. törvényozikk 42. §-ban jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. szám alatt kelt I. M. rendelet 8. §-ában jelzett óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, a vagy az 1881. évi 60. t.-cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átvezeteltetni.

A kir. járásbírósa mint telekkönyvi hatóság.

Marosújvárt, 1905. évi szeptember hó 29-én.

Sólyom,

kir. albiró.

924 1—1

Hirdetés.

Balázsfalva város szomszédságában 3 kilométer távolságra, a Miska erdő és közvetlen a vasúti megállóhely mellett 4 katasztrális hold kiterjedésű első minőségű birtok, a mellette levő 4 szobás lakásu házas telkemet, kis mértékbeni szeszes italok kimérési engedély-jeggyel, összes melléképületekkel, 1 konyha, 1 kamara, 1 szekérszín, 2 istálló, egy jó ivóvízforrásos kut az udvaron, két szép kerttel, nemesített oltványokkal beültetve szabadkézből értékesíteni óhajtam.

Felvilágosítást lővebben.

918 2—3

Kostea László

kisbirtokosnál,

u. p. Balázsfalva.

BALLA BÉLA

előnyösen ismert első rendű friss hús- és hentesáru-

üzletében a naponta frissen vágott marha-, borju- és sertéshusokon kívül, naponta frissen készített virsli, szalvaládé, párizsi, lengyel- és sütnivaló-kolbászok és itt fel nem sorolt mindenféle husok és husnemek állnak a n. e. közönség rendelkezésére.

Husárim folyó hó 15-étől: 1 kg. marhahus 1.28 fill., borjúhús 1 kg. 1.28 fill., II. oszt. 96 fill., sertéshús 1 kg. 1.36 fill., sertéskaraj 1.52 fill., teljesen hizott sertésszalonna olvasztani való 1.80 fillér.

B. pártfogást továbbra is kér BALLA BÉLA.

WEISZ ÉS HEIMLER

Pozsonyi Ipartelepe

magánfeleknek

is

a legolcsóbb árban szállítja

hirneves

Vászonáru
Asztalnemű
Törülköző
Zsebkendő

Fehérnemű
Ágyhuzat
Paplán
Matrác

stb.

czikkeit.

Árjegyzék és minták bérmentve.

Teljes

Menyasszonyi és vőlegény kelengyék készítése.

304 3—10

926 1—1

Iszákosság nincs többé!

Kivánatra bárkinek bérmentve küldünk egy próbát a Cozaporból Kávé, tea, étel vagy szeszes itiban egyformán adható a jó tudta nélkül!

A COZAPOR többet ér, mint a világ minden szóbeszéde a tartózkodásról, mert csodálatos ellen-szenvenessé teszi az iszákosnak a szeszes italt. A COZA oly esendően és biztosan hat, hogy azt feleség, testvér avagy gyermekgyarant, az ivónak tudta nélkül adhatja és az illető még csak nem is sejtí mi okozta javulását.

COZA a családok ezreit békítette ki ismét, sok ezer férfit a szegény és beestelenségtől megmentett, kik később józan polgárok és ügyes üzletemberek lettek. Temérdek fiatal embert a jó útra és szerencséjéhez segített és sok embernek életét számos évvel meghosszabbította.

Az intézet, mely a COZAPOR tulajdonosa, mindazoknak kik kívánják, egy próba adagot és egy köszönő irással telt könyvet díj és költségmentesen küld, hogy így bárki is meggyőződhessen, biztos hatásáról. Kezességünk, hogy az egészségre teljesen ártalmatlan.

INGYEN PRÓBA 125. SZÁM.
Vágja ki ezen szelvényt és küldje meg ma az intézetnek.
(Levelek 25 fillér, levelezőlapok 10 fillérrel bérmentesítendő.)

COZA INSTITUTE
(Dept. 125.)
62, Chancery Lane,
London, Anglia.

HIRDETÉSEKET
legjutányosabban vesz fel
kiadóhivatalunk.

„IBOLYA“ virágcsarnok
Kolozsvár, Wesselényi Miklós-u. 7.
Kertészeti telep: Krizbay-uteza 27.
Virágcsarnok 563. szám.
Telefon: Kertészeti telep 564. sz.

Minden idényben friss vágott virágok, déli növények és idényszerű hazai oserép-virágok, állandóan szállításra készen.

A közelgő mindszentek napjára sirdiszek és koszoruk legnagyobb választékban 2 koronától feljebb.

Ugyszintén művirág-koszoruk állandó raktáron.

Menyasszonyi, névnapi és alkalmi koszorúk, szállag és felirattal, vidékre express szállítással teljesen megbízhatóan, legszebb kivitelben, legjutányosabb árban. 625 38-52

Az Orsz. Gond. Munka- és Cséplőipari Pénztár ajánljuk jó indulatába. Ismeretesen ezt az intézetet a nép körében. Biztosítsa Cselékeit ezen segély-pénztárnál!

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szab. Hattyu gyógyszer-tár által Majna-Frankfurt. 685 20-52

Alapítva 1851.

A karácsony és újév közeledtével szíves tudomására hozom a n. é. közönségnek, hogy az itteni gazdasági kiállításon is arany éremmel kitüntetett **Bellán Mátyás** dunacsébi

kötél és tornafelszerelési

kézműáru ipartelepének lerakatát birom, s ebből kifolyólag mint igen alkalmas **ajándék-tárgyakat** ajánlok: **teljes torna-készleteket, gyermek-hintákat** (szobában alkalmazható), **hinta-ágyakat, kötélháncsókát, mászóköteleket**, s végül **lőhálókat** (hó és légy ellen) a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig.

Egyben felhívom az igen tisztelt gazdálkodóknak figyelmét a **Bellán-féle**

kévekötékre,

melyek kizárólagos elárúsítását Nagyenyed és vidéke részére átvettem, azokról prospektust és kezelési utasítást — kívánatra — ingyen küldök, megrendeléseket a jövő évre már most elfogadok.

WINKLER JÁNOS.

Még csak néhány napig.
Zuzás már 1905. évi december 28-án.
Magyar királyi

jótekonyczélú államsorsjáték.
Főnyeremény 150.000 korona,
Az összes nyeremények összege 365.000 korona.
Egy sorsjegy ára 4 korona.

Sorsjegyek kaphatók a m. kir. lottójövedéki igazgatóságnál Budapesten (Vámpalota), valamennyi posta-, adó-, vám- és só-hivatálnál, az összes vasuti állomásokon s a legtöbb dohánytözsdeben és váltó-üzletben.
873 5-6
Magy. kir. Lottójövedéki igazgatóság.

Alsófehér vármegyei

GAZDASÁGIBANK ÉS TAKARÉKPÉNZTÁR R. T.

Alaptőke 200000 korona.

NAGYENYEDEN.

Alaptőke 200000 korona.

Leszámitol 6 hónapi lejáratig terjedő váltókat a legelősebb kamatláb mellett.

Törlesztés kölcsönöket nyújt 500 koronától kezdődőleg már 4 1/2% alapkamattal földbirtokra, a beosérték feléig.

Régibb és magas kamatu jelzálogkölcsönöket igen előnyös feltételek mellett konvertál s mindennemű ilyen ügyek a leggyorsabban bonyolít le t

Betáblázás mellett adott kölcsönösei után 500 koronán felül 6 1/2%-ot számít.

Vásárol és elad értékpapírokat idegen számlára.

Bevált értékpapír szelvényeket és sorsolt értékeket.

Betétek után naptól-napig 4 1/2%-ot fizet.

Telefon 395.

Telefon 395.

KLEIN FERENCZUnió gőzmosó és vegyiruha
tisztító intézete

Unió-utca 24. szám.

Műhely-telep Tivoli-utca

Br. Bánffy palota.

KOLOZSVÁR.

514 64-104

Ambrózi M. megyesi jó hirnévű szőlőoltvány iskolájában kapható 80,000 amerikai alanyokra oltott, I. oszt. rajnai rizling

szőlőoltvány.

Ezen kívül még egy pár százezer oltvány a legjobb esemege- és borfajokból.

Rendeléseket közvetít:

Fischer és Társa

892 6-12

faiskolatulajdonosok
Nagyenyeden.**Vas, réz, horgony, diszmi
és czimtábla öntöde.**

KOLOZSVÁR, Mátyás király-tér 3. sz.

Elvállal galvanoplasztikai munkákat, mindennemű klisek öntését, rézmetszeteket fénykép vagy rajz után

Készít gazdasági vas, réz gépöntvényeket.

626 74-104

Tisztelettel

Liskai János.

Van szerencsém tudatni, hogy a raktáramon levő

gyermekjátékokat beszerzési árértbocsájtom t. vevőim rendelkezésére, mivel helyszüke miatt ezen ezikeket szándékom van teljesen kiárusítani. Raktáramon **1 fillértől** feljebb kaphatók **gyermekjátékok.****Társasjátékok** u. m.: Sakk, Domino, Tivoli, Lotto, Tambura, Harang kalapács **12 krajczártól** feljebb.**Karácsonyfa-díszek** nagy választékban kaphatók.**Narancsok darabja 3 krajczárért, 1 koszoru füge 16 krajczárért kapható.**

Teljes tisztelettel

BISZTRITSÁNY LALOS.

2-3 923

Szolid kiszolgálás! Jutányos árak!

Mindenkinek fontos tudni, hogy

**BERKOVITS BÉLA
Nagyenyed főtéri**

raktárának túlszűfolttsága és az előrehaladott idény miatt összes áruit

karácsonyi vásár

rendezése által minden elfogadható árért eladja.

Eladásra kerülnek: az összes férfi-, fiu- és gyermek-készruhák és télikabátok, női- és gyermek-kabátok, paletok, a legújabb divatnak megfelelő férfi fehérneműek, nyakkendők és kalapok.**Férfi- és női-czipők, kizárólag kézimunka.**

Valódi angol és belföldi ruhaszövetek.

Mérték után a legfinomabb ruha 24 óra alatt elkészül.

Mindenkinek saját érdekében fekszik szükségletét míg a készlet tart beszerezni.

915 3-?

Dús választék minden cikkben.

Nagy karácsonyi vásár!!!

Nagy karácsonyi vásár!!!

Szeszák Ferencz és Fia, kocsigyártók

KOLOZSVÁRT, Malom-utca 12 szám.

Alapított 1870-ben.

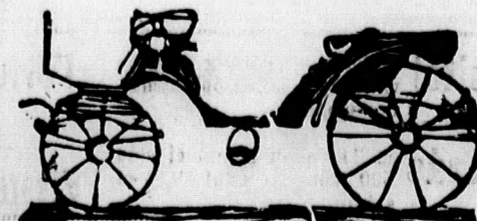
Árjegyzék ingyen.

Kocsi nagy raktár minden igényt kielégítőleg.

Nagy kocsijavító-műhely. Kocsigyártás modern technikai gépekkel felszerelve. Pontos kiszolgálás.

Mindennemű kocsik raktára.

Vidéki megkeresésekre azonnal válaszolunk.

Beeszes pártfogását tisztelettel kérve

Gyárunk az egyedüli Kolozsvárt, a hol a kocsi minden részét: kerékes, kovács, nyerges és fényező munkát személyes vezetésünk alatt előállít és az által vagyunk a legjutányosabbak árban is. Főszelünk a jó, szolid munka jutányos árban.

255

Szeszák Ferencz és Fia, kocsigyártók.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugyár Részvény ársaság, könyvnyomdájában Nagyenyeden.